Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummerpris: 15 öre

TIDEVARVET

N:r 29. 19 juli

N:r 29. 3 årg. 1925.

Tidevarvet N:r 29

Den kroniska lantarbetarstrejken har givit anledning till artikeln *"Den vackra skördens öde"*, som ser frågan ur den synpunkten, att jorden är arbetsgivaren och alla de som bruka den arbetare med gemensamma intressen.

*

Man glömmer så fort även de mest upprörande händelser, blott de ske på litet avstånd. Men fru Mia Leche vill inte tillåta oss att glömma misshandelshistorien från dövstumskolan i Gävle. Det har tillkommit nya dokument, vilka fru Leche nu kommenterar i artikeln: Blicken skymd av tårar.

*

Doktor Ada Nilsson behandlar i dag den viktiga frågan om vårt dagliga bröd. Det visar sig, att utvecklingen tack vare de tekniska hjälpmedlen även urspårat i fråga om konsten att utvinna det bästa och mesta ur sädeskornet. Kvarnarna male åt bagarna ett lättbakt bröd, som fordrar kort baktid. Att det är smak- och näringsfattigt undgår dessa producenter och även allmänheten.

*

Familjelönens snaror är en replik till artikeln om Familjelön och barnförsäkring.

*

I *Drinkaren och hans hustru* recenserar Elin Wägner ett självbiografiskt arbete ur de fattigas värld: En ovälkommen.

*

Barnslaveriet i Kina ger en glimt av bakgrunden mot vilken händelserna i Kina bör ses.

*

Serien *Män* från förra året har återupptagits av *Devinez*.

*

Familjen Stinnes äger eller ägde en villa i Schweiz, som bar det betecknande namnet "Zur Ewigkeit": villa Evighet. Att inte framgången och lyckan blevo evigt hos familjen, visar vår artikel om Stinneskoncernens undergång.

*

En originell novell för Tidevarvet: *Henning* av *Ruth Holm*.

Den vackra skördens öde

Striden inom jordbruket rörande avtalsfrågan har öppnats för året med den skördestrejk, som proklamerats av Upplands lantarbetareförbund. Hur utgången blir av förhandlingarna mellan Svenska Arbetsgivareföreningen och Svenska Lantarbetareförbundet är också snart bekant.

Strejk eller icke strejk? Skörden står på marken bland det vackraste man sett på länge. Men den är icke bärgad. Omkring den skörden skall avtalsfrågan avgöras.

Dessförinnan kunde det vara skäl, att än en gång tänka efter vad det gäller. Grödan, lantbrukets förmåga att bära — svara arbetsgivarna. — Lönen, existensmöjligheterna — svara lantarbetarna. — Mycket sant! Men det vore önskvärt, att bägge parter ville besinna, att det även och först och främst rör sig om en del av den stora jordfrågan. Det är således för ingendera en privatekonomisk sak, utan något som måste tagas upp i hela sitt sammanhang. Vad ger jorden, och hur skall den brukas, så att den kan ge dem, som bruka, ett välförtjänt levebröd. Och här är industrins språkbruk ej tillämpligt beträffande arbetsgivare och arbetare. Här är det jorden, som är arbetsgivaren och alla som bruka den, i vilken egenskap det än må ske, äro arbetare. En sådan utgångspunkt ställer frågan på ett något annorlunda plan. Ty, när det ej behöver bli tal om ett motsatsförhållande, borde gemensamma angelägenheter, om vilja fanns, kunna avgöras i godo.

Men för att så skulle kunna ske, fordras, att de s. k. arbetsgivarna övergiva sin tro på, att enda och riktiga lösningen ligger i deras förmåga att spela den ståndaktige tennsoldatens roll. Och det fordras att de s. k. arbetarna av sin inrotade misstro mot de ledande, d. v. s. arbetsgivarne, ej låta sig förledas att handla mot sina egna intressen genom att ta frågan allt för mycket i smått.

Vad nu Upplandsstrejken beträffar, är det någon avgrund, som skiljer de stridande parterna åt, så att den måste anses oöverkomlig? 50 kr. kontant. Det betyder en förhöjning för kördräng från 610 kr. till 660. Är 660 just det belopp, som Upplands lantarbetareförbund anser sig böra fastslå? Och är 610 kr. just den summa, som Upplands jordägare anse, att Upplands jord kan och bör betala en kördräng. På vilka grunder och enligt vilka uträkningar har man kommit till just den siffran 610 för kördräng? Är den överlagt avvägd i förhållande till alla andra utgiftsposter? Och är det höjden av vad en kördräng kan anses behöva förbruka? Allt detta måste noga övertänkas, innan man fastslår beloppet.

Skola även djurskötare och mjölkerskor indragas i strejken? De fortsätta sitt arbete om statmjölken alltjämt utlämnas. Det är barbariskt att låta djuren lida, de ha väl ingen delaktighet eller bestämmanderätt i avseende på de 610 eller 660. Men det kanske också tål att tänka på, huruvida det vore alltför nedsättande för den ståndaktige tennsoldaten att utlämna statmjölken trots strejken, "gratis" som det heter. Det kanske inte behövde tagas fullt så allvarligt. Eller, rättare sagt, det kanske finns det som vore allvarligare — att barn svälta och djur plågas och förstöras.

Det var icke endast dessa 50 kr. det gällde, även andra frågor, bland annat arbetstiden. Vad den beträffar, så är det nog ett spörsmål ,som är svårt att avgöra i en handvändning, därtill fordras först en allsidig utredning.

Lantarbetarestriden! Hur den nu kommer att utveckla sig, vilar ansvaret tungt på alla parter, mest på de ledande. Och vår tid har, som bekant, ont om ledare på alla håll. Men låt oss icke kalla den för lantarbetarestriden, låt oss se, att det är jordfrågan, som kräver sin lösning.

Blicken skymd av tårar

En episod ur »Barnets århundrade» av *Mia Leche*

För någon tid sedan hade undertecknad tillfälle att i en daglig tidning knyta några reflexioner till en uppseendeväckande händelse vid Gävle dövstumskola. En elev låg här en morgon död bland sina dövstumma kamrater. Ingen läkare hade tillkallats för att undersöka honom, ingen var hos honom i hans sista stunder. Då det var känt, att gossen vid flera tillfällen hårdhänt agats av rektorn spred sig som en löpeld ryktet, att han skulle ha dött av misshandel.

Sedan min artikel skrevs har händelsen fått sitt efterspel. Läkare, polis och skolstyrelse har undersökt fallet. Läkareundersökningen lydde på hjärnhinneinflammation och polisen hade ej funnit något belägg för ryktet, att misshandel ägt rum *vid tiden straxt före dörsfallet.*

Att misshandel ägt rum, både mot denna elev och tidigare mot andra, torde dock få anses ostridigt och framgår också av polisrapporten. Så har t. ex. en lärare, vilken undervisade i en skolsal, som gränsar intill den, där rektorn skötte undervisningen, och där den sedermera döde gossen var elev, under loppet av de senaste åren *nästan dagligen hört skrik från rummet.* Till samme lärare hade nyssnämnda gosse dagen före sin död genom teckenspråk givit tillkänna, att hans smärtor i huvudet uppstått därigenom, att rektorn slagit honom med knuten hand.

Några läkarintyg vittna också om i hur hög grad just denne elev ådragit sig rektorns antipati. I ett intyg från hösten 1923 står det, att gossen varit utsatt för "starkt yttre våld". Han hade "högst betydliga blodutådringar i mjukdelarna" å såväl ansiktet som vaden och låret.

Den 22 Febr. detta år bekräftas åter genom läkarintyg "blåvioletta, missfärgade och svullna" partier på gossens kropp. En lärarinna fann då saken så allvarlig, att hon gjorde en skriftlig anmälan till skolans styrelse.

Och vad gör nu denna institution, allenarådande och allsmäktig i skolans angelägenheter? Den tar helt enkelt ingen befattning alls med anmälan. Först i maj, när gossen under sensationella omständigheter avled och samma lärarinna vidhöll sin tidigare avgivna anmälan, togs saken upp till debatt.

Det skulle behövas en Dickens' penna, d. v. s. en blandning av socialt patos och burlesk humor för att i typer och personnager förkroppsliga det åskådningssätt och den tankevärld, som avspeglas i några av de uttalanden, vilka gjorts i samband med styrelsebeslutet.

Först ha vi rektorns eget "försvar", förbryllande i sin blandning av cynism och god tro. Man får en känsla av hur genomträngd denna pedagog är av övertygelsen om sin egen humanitet, när han berättar hur sagda gosse en gång, då han skulle tilldelas aga, tecknade, att han hade "ont bak" och rektorn då behjärtade denna klagan såtillvida att han — pryglade honom på benen i stället!! Även hos en person med rektor Aurells stränga grundsatser finns alltså ett sådant mått av ömsinthet, att han, då ett kroppsparti på grund av trägen behandling, är alltför illa åtgånget, ädelmodigt utväljer ett annat till operationsfält för sitt uppfostrarnit!

Rektor Aurell förklarar diplomatiskt, att han ända sedan februari till början av maj icke tilldelat gossen "någon nämnvärd aga". Det står en fritt att gissa, vad ordet "nämnvärd" kan anses innebära, då det emanerar från en person, vars föregående behandling av dövstumma barn varit av den art, att den kunnat bilda en naturlig bakgrund åt det i och för sig oerhörda ryktet, att en i rektorns vård anförtrodd elev skulle ha dött av misshandel. Från begreppet "aga" avräknar Aurell också med en viss lekfullhet sådana smeksamma åtbörder som "luvar", "ruskningar" och dylikt. Men varför hade han i februari, två dagar i streck, vidtagit den "nämnvärda aga", efter vilken svullnader och blodvite uppstod? Var gossen trotsig, olydig, varnartig? Nej, alla intyga, att han var det fromaste och beskedligaste barn som överhuvudtaget kunde tänkas. Orsaken till den grymma behandlingen var, enligt rektorns egen utsago, att gossen "ville gå genvägar" i undervisningen. Så högt hålles alltså lärdomens fana i Gävle dövstumskola, att det är risk för liv och lem att söka tillägna sig kunskaper på det efter vederbörandes egna fattningsgåvor bäst lämpade sättet!

Forts. å sid. 6.

MÄN

V.

Pessimisten

En av mina vänner blev gift med en vetenskapsman. När jag för första gången skulle äta middag hos dem, sade hon orienterande: han är den största pessimist som finns.

— Han som är gift med dig!

— Du förstår väl, att det är en högre sorts pessimism för mänsklighetens räkning.

De verkliga orsakerna till hans pessimism kunde jag inte lista ut. Kanske visste han dem, kanske visste han dem icke. Men sin *motivering* gav han gärna.

Han sade: Individualismen har smulat sönder det mänskliga sammanhanget. Människorna ha funnit på att var och en får bära sig åt som den vill, vilket kallas att utveckla sig till personlighet. Men därmed är samlivet omöjligt. När ingen vill underordna sig under något högre, då nalkas vi kaos.

Jag invände allt vad en människa med personlighetstro måste säga. Individualismen kunde kanske i början te sig som upplösning. Men den fullvuxna personligheten förstår mänsklighetens djupa solidaritet och återvänder för att frivilligt underordna sig, nu med långt större gåvor till det gemensamma hela.

Pessimistens hustru deklarerade för min ståndpunkt.

— Du har ju intet annat att göra, sade han, om du vill på något sätt teoretiskt försvara den olyckliga kvinnorörelsen. Men allt vad ni säger är grundlöst. Den människa, som sluppit ur lydnaden, kommer icke frivilligt tillbaka. Ett lösryckt blad flyger inte upp och sätter sig på grenen igen. Människan tål icke friheten, hon måste leva i fruktan och lydnad. Fordom var staten, fosterlandet något oändligt viktigare än de fattiga 60 åren den enskilde har att leva. Nu ställer han denna handfull år upp mot staten, det är groteskt.

— Men kunde inte pessimisten i sin världsbild finna rum för möjligheten att människan genom friheten kan utvecklas att en gång bära friheten?

— Nej, hon var oförmögen till någon som helst utveckling, hon var en hjordvarelse, som måste hållas kort.

— Men vilket mål tjänar då den enskildes underordnande i en värld, där icke utveckling, det vill säga framtid, finnes?

Genom samtalets många inkast och motkast, preciserade slutligen pessimisten sig så: den mänskliga lydnaden måste till för att möjliggöra kriget. Ty kriget är den högsta uppvisningen av den enskildes underordnande under det större. Och detta uppgivande är den högsta prestation, till vilken den enskilde kan nå.

Däremot vägrade han absolut att ta det steg, som vi tyckte måste vara det nästa: att se på staterna som personligheter, som i sin tur borde underordna sig ett överstatligt sammanhang. Staterna fingo hans tillåtelse att vara hänsynslösa individualister.

Så kom vi då in på kriget såsom fenomen. Vi två, som höll ihop, förklarade att kriget var slut, att det satt sin egen gräns, det smålog han åt. Alltid har varje krig slagit ut den gränslinje, man trott vara den yttersta. Så komme också nästa krig att göra.

Jag citerade Ferrero: måttlöshetens heroiska dårskap är i vår tid så stark, att vi anse oss böra alltid och i allting till och med i kriget löpa linan ut.

Pessimisten, — ja, just han! — sade: Detta uttryck är fel på *en punkt.* Det finnes intet slut på linan. Mänsklighetens expansionsförmåga är gränslös.

Jag teg och begrundade hur förträffligt oförenliga motsättningar låta sig förenas. Men pessimistens hustru sade:

— Jag vet en gräns, som ni inte kan flytta, ni måttlösa män: det kommer alltid att ta nio månader att förbereda en ny människas inträde i världen.

Devinez.

Husmoderns arbete

består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna. För livsmedel är valet lätt. I våra 117 butiker gäller principen: *högsta kvalité till lägsta pris.*

Konsumtionsföreningen Stockholm m. O.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 9, 3 tr., Stockholm.

REDAKTÖR:
Elin Wägner.
Mottagningstid kl. 11—12.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION.
Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 5:50, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:75, månad kr. 0:50.
Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
per millimeter
Textsida eller särskilt begärd plats ..... 22 öre
Efter text ..... 20 „

Rylander & Olssons Boktryckeri
STOCKHOLM 1925.

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, *Stockholm.*
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Boupptecknigar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76, Norr 183 36.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Infört genom
Stockholms Läkarförening
D:r A. KARSTEN
Medicinskt Elektricitets- Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60 - STOCKHOLM

Missprydande hårväxt,
vårtor, födelsemärken borttagas med
Elektrolysbehandling.
Fru Hilma Hjertstrand.
Österportsg. 6 b. MALMÖ. Tel. 5693.
Mottagn. Falsterbo juni—aug.

Dam, som önskar ogenerad vistelse, erbjudes god och billig inackordering hos
Barnmorskan fru Ida Persson,
Ö. Förstadsg. 19 a, MALMÖ, tel. 4148.

Vilohemmet Borgen,
Lidingö—Brevik.
Vackert beläget med utsikt över stora segelleden och omgivet av barrskog. Mottager konvalescenter efter sjukhusvistelse samt gäster, som önska verklig vila. Erkänt gott bord.
Prima ref. Tel. Brevik 190, fru *Zander.* Förfrågn. besv. även av frök. Dahlén, Drottninggatan 102, Stockholm. Tel. 4619.

Syster Annas Sjuk- och Vilohem
Tel. Tyringe 26.
Mottager inackorderingar för längre och kortare tid för nerv- och lindrigt sinnessjuka.

Alma Axelssons Förlossningshem,
Linnég. 19, Tel. 778 24, mottager inack., äv. för längre tid. Tryggt och ogen. Välrek.

Medicinsk och Elektrisk Hår- och Ansiktsbehandling
Bortt. av vårtor, bruna fläckar, liktornar, gen. hårväxt m. m. Behandling med Violetta strålar Manicure. Pedicure för damer och herrar.
HILDA JONSON
GÖTGATAN 18. Tel. Sö. 332 99. STOCKHOLM.

Thufvessons Blomsterhandel
GÖTGATAN 16
Förstklassiga blomsterarbeten
Telefoner: Söder 336 69, 3489.

BAGARSTUGAN
BELLMANSGATAN 6
S. 319 20
Gott hembakat Matbröd, Kaffebröd, Småbröd, Skorpor.

Vårt dagliga bröd

Brödberedningens konst har gamla anor, och det är en lång utvecklingslinje, som leder från de gamla babyloniernas första försök att medelst malandet mellan heta stenar åstadkomma ett slags bröd till våra tekniskt fulländade kvarninrättningar och moderna storbagerier.

Utvecklingen har gått i riktning mot att åstadkomma ett allt finare och vitare mjöl, som även fordrar kort baktid. Ju mer sädeskornens yttre delar avlägsnats under malningen, d. v. s. ju mer av kliet som siktats ifrån, ju vitare och finare mjöl har man fått, som även varit mera lättbakt. Vetemjölet, som är vitare och finare, har även mer och mer utträngt rågmjölet, även om detta i vårt land har sin givna rangplats i vårt knäckebröd, som är bakat av sammalet rågmjöl med olika variationer i siktningen. Ju finare och vitare brödet blivit, ju smakfattigare har det även blivit, ty de smakgivande ämnena sitta också i de yttre delarna. Det fordrar desto mer pålägg.

Har nu denna kulturutveckling mot det vita och mjuka men smakfattiga brödet även varit hälsobefrämjande? Länge har det funnits tvivlare härpå. Kritiken mot vårt dagliga bröd blir allt starkare. Av många skäl yrkas det på ändring i brödets beskaffenhet. Detta icke endast på grund av den omständigheten, att det sammalda brödet genom klibeståndsdelarna verkar befordrande på tarmverksamheten. Den egenskapen brukar även vara en av anledningarna till att detta bröd från medicinskt håll ofta förbjudes. En ömtålig matsmältningskanal tål nämligen ej de grova klidelarna, utan kan till och med inflammeras därav. Detta kunde dock undgås genom att få fram ett tillvägagångssätt vid malningen så att sädeskornen väl malas i sin helhet men mera fint. *Konsten är att få sammalet, finmalet mjöl och icke som vanligt är förhållandet, sammalet grovmalet.*

Vårt sädesslag innehåller ju icke endast kolhydrater utan även äggviteämnen, något fett, mineralämnen och s. k. vitaminer. Det har nu visat sig, att dessa sistnämnda beståndsdelar finnas i sädeskornens yttre delar, varför de nästan helt saknas i det mest finsiktade mjölet. Därtill kommer, att det äggviteämne, som finnes i de yttre delarna, är av ett för kroppen fördelaktigare slag än de inre delarnas, ävensom att förhållandet mellan de olika mineralämnena är gynnsammare i sammalet mjöl.

Ju mer av kroppens nödvändiga äggvitemängd, som hämtas ur det dagliga brödet, ju viktigare är det också, att brödet är fullvärdigt i detta avseende. Från vegetariskt håll kom också först fordran på bröd från hela sädeskornet. Därom påminner Grahambrödet, bakat av sammalet vetemjöl och uppkallat efter en amerikansk journalist, som var förkämpe för vegetarismen och levde i början av förra århundradet. Sedan större betydelse tillagts mineralämnen och vitaminer, har även brödfrågan blivit viktigare. Professor von Wendt anser, att åtskilliga förhållanden under och efter kriget utgöra en stark maning att förändra sammansättningen av ett så betydelsefullt födoämne som vårt dagliga bröd i sådan riktning, att detsamma kommer att innehålla det, som kroppen behöver och ej är så sammansatt, att det förorsakar kroppen något extra besvär.

Professor Wendt pekar på den omständigheten, att dödligheten i Tyskland, som år 1918 gått upp till 25,9 % mot 17,12 före kriget, under 1921, -22 och -23 sjönk undan för undan ned till 14,10 % — det lägsta tal Tyskland någonsin uppvisat — och detta sätter han i samband med, att det tyska folket under denna tid av ekonomiska skäl minskade köttförbrukningen, och att brödet innehöll mera kli, var rikare på vitaminer och mineralämnen.

Sammalet bröd ordineras nu även ofta av läkare, men det är icke alltid lika lätt att få fatt i det. Knäckebrödet av grovsiktat rågmjöl, som bakas av särskilda fabriker, är ju alltid en tillgång. Men de stora bagerierna framställa ej i den utsträckning önskligt vore vete- och rågbröd av sammalet mjöl. Kvarnarna borde arbeta fram ett mjöl, som innehåller *alla* sädeskornens beståndsdelar i sådant skick, att ej matsmältningskanalen retas mer än önskligt, och att de i lämplig grad kunna uppsugas och komma kroppen till godo, men det fina mjölet har i stället för hälsomjölet varit deras ärelystnad. Enligt Hindhede *kan människan* väl tillgodogöra sig kliämnen, om de äro vederbörligen förberedda. Huruvida råg eller vetebröd skall användas, torde vara mer en smakfråga än av hygienisk betydelse. För folkhushållningen i sin helhet däremot av stor ekonomisk räckvidd, sammanhängande med jordens lämplighet för ena eller andra sorten. Vetemjölet har rykte om sig att vara mera lättbakt, men det framhålles även, att en lämplig blandning av råg- och vetemjöl är fördelaktigt. Bröd med dessa ingredienser finnes att få i Bagarstugan.

På professor von Wendts initiativ har en fabrik i Stockholm specialiserat sig på ett normalbröd, där sädeskornens alla beståndsdelar komma med och som dessutom korrigerasi den riktning att andra för kroppen nödvändiga mineralämnen tillsatts. Först en lång tids erfarenhet kan giva ett omdöme om värdet härav. Praktiskt taget är det gott men ställer sig möjligen något dyrare än vanligt bröd. Man må nu hoppas, att våra kvarnar och bagerier, framför allt Konsumtionsföreningen, som har båda industrierna till förfogande, skall ta hand om brödfrågan och föra fram den i rätt riktning. Nödvändigt är även att upplysning och insikt i hithörande frågor finnes hos dem, som ha brödförsäljningen om hand, så allmänheten av försäljarna kunna vägledas.

Ada Nilsson.

Ett näringsrikare och hälsosammare bröd,
korrigerat enl. professor von Wendts metod, finnes nu i marknaden

Professor von Wendts W NORMALBRÖD
LAGLIGT SKYDDAT VARUMÄRKE

Speciellt välsmakande och lättsmält.
Ej dyrare än vanligt bröd.
Prof. von Wendts broschyr; Vårt bröd, dess fel och förbrukande, sändes kostnadsfritt på begäran.

Normalbrödfabriken
Tel. 301 05 **Industrigatan 4, Stockholm.** Tel. 301 05

Svart på vitt

Kan inte Sverige hitta på egna dårskaper någon gång? Varför ska vi ärva andras avlagda krigspsykos, andras krigskonjunktursvindleri, andras revolutionsuppslag, andras fascism och andras Lotta Svärdsföreningar? Är bara pingströrelsen vår egen eller kanske inte ens den?

En rörelse som betingas ur sina förhållanden har, om god eller ond, åtminstone en viss äkthet. Kopian kan aldrig göra samma intryck. Det är visserligen sant att liknande betingelser kunna finnas i olika länder och uppkalla liknande företeelser, utan att man behöver tala om kopiering. Men kan man säga att Sverige har naturliga förutsättningar för att skapa en armé bredvid armén sådan som Finland eller Italien ha dem?

Krigsorganisationens omdaning i syfte att modernisera den och kostnadernas nedskrivning med 30 millioner — årets riksdagsbeslut i försvarsfrågan m. a. o., kan icke på något sätt dras fram som ett fullgiltigt skäl för tilltaget att söka skapa fram frivilliga beväpnade kårer vid sidan av värnpliktsarmén. Eftersom det inte gärna är möjligt, att ledningen själv tror, vare sig att rörelsen kan bli opolitisk — den lanceras ju av högerpressen och kritiseras av vänsterpressen — eller att den kan komma att spela någon roll för försvaret vid ett krig, så måste denna ledning ha ett annat syfte med vad den gör. Det kan ju inte tänkas, att de som starta den nya rörelsen göra det av blott härmningslusta eller allmän viktighet. Är motivet det att den nuvarande samhällsordningens vänner skola läras upp att vid behov försvara den? I en strid mellan klasser kan regementsföreningar och frivilligt rytteri tänkas spela en bestämd roll.

De flesta som med entusiasm sluta sig till de nya föreningarna torde göra det av sportintresse för att det är roligt att skjuta och roligt att rida, allra helst när man samtidigt vet med sig att man gagnar en god sak.

Men de borde tänka på vilka konsekvenser som kunna följa av att skapa ett nationellt garde vid sidan av den statliga armén. Repliken kan ju inte låta vänta på sig från andra sidan.

*

"— Kommer ett nytt krig?

— Helt säkert. Många vilja inte tro det och anse att världen är trött på krig. Men det har världen alltid varit och det betyder ingenting. Det var man också efter 30-åriga kriget och dock blev det nya krig.

— Vi böra alltså icke avrusta i Norden?

— Nej, inte efter som det för ögonblicket ser ut."

Heidenstam, intervjuad vid sitt sommarnöje i Danmark, har låtit världen veta vad den har att vänta. Sin visshet stöder han på ett ganska ytligt historiskt analogibevis. Han glömmer, att det kan löna sig att först fundera en stund, om detta är en rätt analogi. Är ett modernt krig med alla dess agremanger verkligen en företeelse, analog med de forna krigen? Har inte någonstädes i denna arvsföljd av historiska händelser ett fusk skett, ett utbyte, så att de forna krigens rätta arvtagare blivit bortsmusslad och ett troll smusslat in i den ärorika ätteföljden? Kanske de gamla krigens rätta barn, om det fått leva, skulle sett helt annorlunda ut än det vidunder vi nu böja oss för i följdriktighetens namn?

Ha vi framför oss i det moderna kriget mänsklighetens sanna andas barn eller en oäkting?

Det faller inte Heidenstam in att ett sådant problem kan föreligga.

I den långa intervjuen talar han om allting utom om sitt litterära arbete d. v. s. det som han vet något om och det som kunde intressera oss.

Nog är det en underlig smak, låt vara att han föraktar människorna.

Sverige kommer troligen att välsignas med ett frivilligt landstormsrytteri. Men tyska försvarsministern har infört och tyska riksdagen beviljat anslag till något ännu stoltare: nämligen ett marinkavalleri. I det anslag för tyska flottan, som försvarsminister Gessler lade fram begärdes för hästskor och hästmedicin 24,770 mark. Inköpssumman för tjänstehästar var jämförelsevis ringa: 110,250 mark. För mundering och åkdon begärdes 215,940 mark. Die Frau im Staat anmärker att varje hästkännare borde inse hur illa dessa summor passa mot varandra. Och undrar om inte det kunde finnas någon f. d. kavalleritekniker, som kunde hjälpa den ridande marinen tillrätta på detta främmande område. Tidningen meddelar också, att försvarsministern ökat försvarsbudgeten för sin avrustade armé och flotta till 562 millioner mark, vilket utgör en ökning av 112 millioner mot förlidet år.

Den slutar sin artikel på följande sätt: Gud, håll din skyddande hand över din tyska republik, annars går den under av sig själv.

*

I Berlins Landgericht skulle nyligen en jury avdöma ett mål mot en bokhandlare som försålt osedliga skrifter och bilder. I juryn satt en kvinna. Den osedliga bokhandlarens försvarsadvokat begärde då att den kvinnliga jurymedlemmen skulle avlägsnas. Det var inte lämpligt att ha en kvinna i en jury som skulle avdöma sedlighetsmål. Ty hennes kön, uppfostran och uppfattning måste göra henne ensidig och partisk mot den anklagade. Dessutom kunde försvarsadvokaten inte tala fritt inför juryn om *vissa ting* i närvaro av en kvinna.

Man tillfrågade den kvinnliga ledamoten vad hon själv tyckte om försvarsadvokatens anhållan och hon sade att hon ansåg den välgrundad och kände sig generad och skulle såras i sin sedliga känsla om det under förhandlingarna talades om osedliga ting.

Faktiskt blev också kvinnan utesluten och målet måste uppskjutas till dess juryn genom inval av en man blivit fulltalig.

Det är synd att denna omsorg om kvinnans blygsamhet och denna skygghet för att tala ut i hennes närvaro inskränker sig till så få områden. Den användes egentligen endast för att mota bort kvinnan från domareämbetet.

*

På Ljungbyhed har Skånes gymnastikförbund firat en gymnastikfest, som förtjänar att bevaras från glömskan. Festen var besökt av 5,000 personer, så att det är en icke oväsentlig mängd folk, däribland naturligtvis mest yngre personer, som roats och fått sina intryck av anordningarna.

Programmet är en blandning av guds- och krigsdyrkan, sport och musik.

Klockan 12 hölls gudstjänst vid minnesstenen i infanterilägret. Därpå följde en konsert av Kristianstads läns sångarförbund.

Efter konserten gav en skvadron ur Skånska husarregementet under befäl av ryttmästare H. C. Julin-Dahnfeldt en av publiken mycket senterad uppvisning i en efter nyaste principer ordnad stridsövning vari ingingo anfall till fots mot infanteri och anfall till häst mot fingerat uppsatt kavalleri, varvid särskilt de nya kulsprutegevären kommo till användning. Efter uppvisningen vidtog defilering. I denna deltog skvadronen, företraädd av sju trumpetare, varefter följde ett hundratal scouter och ett tiotal bilar, som deltagit i campinglägret vid Herrevadskloster. Samtliga utom kavalleristerna slogo läger på uppvisningsplatsen och inrättade sig där för camping. Kavalleristerna samlade sig strax utanför och demonstrerade där, hur en bivack anordnas jämte kokning med kokapparater å fältugnar. Publiken hade därefter tillfälle att taga såväl kavalleristernas som bilisternas och scouternas lägeranordningar i betraktande och samtliga voro föremål för mycket stort intresse.

Krigsövningar som sommarsöndagsnöje år 1925. Dass lässt tief blicken.

SÖDERMANLANDS ENSKILDA BANK
Solidarisk Bank. Grundad 1865.
Depositions-, Kapital- & Sparkasse-räkning
mot högsta gällande ränta

Familjelönens snaror

Av *Anna Westergaard*

Författaren till artikeln Familjelönens snaror, trafikkontrollören i de danska statsbanornas generaldirektion, fröken Anna Westergaard, är en av ledarna i de danska kvinnornas kamp för rätt till ämbeten i statens tjänst och lika lön för kvinnor som män.. Eller rättare sagt, hon var det, innan kampen slöts med fullständig segr för likaberättigandets princip och för fröken Westergaard. Under denna kamp kunde hon tack vare den utmärkta sammanhållningen mellan kvinnorna öva en godmodig och humoristisk men verkningsfull terror med uppstudsiga och klentrogna ämbetsmän och uppstudsig press. Det är helt naturligt att fröken Westergaard såsom den segerrika förkämpen för likalönsprincipen skall vara lyhörd för varje fara, som kan hota att rubba denna princip. Men vi äro övertygade om att allt vad fröken Westergaard anför om avgrundsslugа arbetsgivares missbruk av familje -eller mödralönsprincipen icke är nog att döda själva idén. Detta medger ju för övrigt fröken Westergaard själv. Hennes varning till kvinnorna att icke låta lura sig av fagra ord bör läsas av alla intresserade med verklig behållning.

I Tidevarvet för den 20 juni läses en artikel: *Familjelön eller barnförsäkring,* som giver den ärade redaktionen anledning till att förklara, att familjelön är "just en väg att uppnå rättvisa mellan gifta, barnrika och ogifta löntagare utan att gradera lönen själv". Särskilt denna redaktionella slutsats av fru Ella Ankers redogörelse angående familjelönprincipen ger mig anledning till några anmärkningar över det här behandlade problemet. Det skulle nämligen enligt min mening vara olyckligt, om den uppfattningen bredde ut sig, särskilt i kvinnokretsar, att vägen till rättvisa och rimlighet med hänsyn till lönespörsmål skulle gå genom familjelönen eller att frågan om ekonomiskt stöd till mödrarna — barnförsäkring — kunde lösas genom omreglering av systemet för arbetarnas avlöning.

Jag är ense med fru Anker i att man på ett mera verksamt sätt än förr bör ta upp till lösning kravet att själva samfunden måste ekonomiskt hjälpa de kvinnor, vilkas arbetskraft bindes genom barnet. Jag är ingen motståndare till det engelska förslaget att staten, om den erkänner, att nationens väl kräver barn, ekonomiskt understödjer modern genom direkt lön under denna period, en lön, väl att märka, som gives oberoende av männens lön.

Men däremot förekommer mig den sammanblandning av upplysningar, som fru Anker ger i sin redogörelse högst olycklig, och jag varnar mot varje samband mellan lönen till lönarbetare och ekonomiskt understöd till mödrar. Man måste minnas, att tanken om mödralön, sådan den framkommer från engelsk sida, och de rörelser i löneavseende, som fru Anker berättar om från en rad utarmade europeiska stater, äro två väsensskilda fenomen. Det första ett ärligt försök att hjälpa mödrar och barn, det senare arbetsgivarnas försök att trycka ner lönen för ogifta och barnlösa eller mindre barnrika arbetare.

Vad är det nämligen som sker? Ja, förr betalte man överallt ett bestämt arbete med en bestämd lön, bestämd av utbildning, arbetstid, duglighet, efterfrågan, tillgång, de fackliga organisationernas inflytande. Men överallt betaltes det ändå såpass, att en mindre familj rimligtvis kunde tänkas leva därav, när löntagaren nådde den ålder, då han kunde förutsättas att stifta familj. I allmänhet var det litet nog, alltför litet för en barnrik familj, som därför också måste finna och i regel fann ett eller annat tillfälle till biförtjänster.

Men det var ändå alltid så, att man utgick från som en förutsättning, att den fastställda lönen var lön för en försörjare, en lön, som var tillräcklig för den man eller kvinna, som fick den, att skapa ett hem, oavsett om han eller hon var gift eller icke. Så som nu förhållandena utvecklat sig efter världskriget, då ruin och elände kommo över landen, blev det svårare och svårare för arbetsgivarna att betala tillräckliga löner för det arbete, som samhällets bestånd fordrade. Och så uppfann man familjelön, familjetillägg, man fick ett hittills okänt men imponerande intresse för hemmens välfärd, vilket intresse dock emellertid t. ex. i Frankrike med förvånande hast försvann under strejker, ty då utbetalades högst betecknande intet familjetillägg.

Man uppfann alla dessa eleganta beteckningar och vad gjorde man i skydd av dessa? Man ökade icke familjernas inkomster, men man sänkte de ogiftas och kallade denna manöver att giva de gifta ett tillägg. Man förringade och försämrade de ogiftas och barnlösas levnadsstandard till vederkvickelse och stimulans för de gifta. Och försökte samtidigt inbilla de senare, att nu kunde de leva av den lön de förut funnit otillräcklig. Och nu har man kommit därhän, att minimilönen — rena begynnelselönen icke tagen i beräkningen — icke längre är sådan, att det kan förutsättas, att ett enkelt hem kan byggas på den. Den räcker och behöver inte räcka till mer än livets nödtorft för en ensam person — den kunde ju eventuellt senare utökas med diverse supplement vid giftermål och familjeökning. Allt under etiketten hemmens väl.

Facit: en oerhörd, omåttlig vinst för arbetsgivarna, för vilka det gäller att få den billigast möjliga arbetskraften. Och för arbetarna: en sänkning av hela lönestandarden så enorm att intet annat kunde givit den möjlighet till ringaste framgång än detta kamoflage, denna skyddsmålning av sköna benämningar, på vilka arbetarna icke voro inställda. Hela manövern gynnades naturligtvis av det ekonomiska sammanbrottet efter det vanvettiga kriget.

Det har också ofelbart inträffat, som fru Anker själv upplyser om, att så snart som systemets tendens och välsignelser blivit klara för arbetarna och löntagarna, så ha de vänt sig däremot.

Icke heller kvinnorna böra vara naiva inför denna företeelse med de vackra namnen, vars ändamål i verkligheten är att förringa löntagarnas krav. Nej, om det skall vara någon mening i allt talet om hänsyn till hem och barn måste kvinnorna ställa som en första fordran att systemet omfattar *alla* barn, *alla* hem och inte bara lönarbetarnas. Varför skola endast dessa favoriseras? Ha inte alla familjer krav på intresse och stöd, jordbrukarens lika väl som arbetarens och tjänstemannens?

Om man blott ställer upp detta självklara krav, så får man strax se, att arbetsgivarens vackra intresse för hemmen svalnar, och man kommer att inse att allt tal om familjetillägg och hemmens välfärd från lönbetalarna blott var en kamoflerad strävan att uppnå billig arbetskraft.

Denna rörelse kommer kanske att mynna ut i den engelska lösningen, som betyder att staten, det vill säga alla skattebetalare, utbetalar till mödrarna en väsentlig del av de inkomster, som de privata arbetsgivarna eljes måste betala ut i arbetslöner. Det är möjligt att den varit nödvändig, jag skall icke uttala mig därom. Men man bör icke låta sig förvirra av de sköna orden eller låta sig inbillas att bakom familjelönerörelsen gömmes något annat än arbetsgivareegoism — ett försök att trycka ner lönerna under det genomsnitt dit de förr nådde och så långt ned att ingen ogift eller barnlös kan ha ett eget hem.

Man kan sympatisera med denna rörelse eller låta bli, men den bör kallas vid sitt rätta namn.

70 gr. varma svavelhaltiga och radioaktiva vulkaniska slamkällor. Synnerligen lyckliga kurer mot reumatiska och giktiska sjukdomar, även mångåriga dylika. Vissa kvinnosjukdomar finna även sitt värdefulla botemedel därstädes.

Alla upplysningar etc. från

TJECKOSLOVAKISKA INFORMATIONSBYRÅN, *Fleminggatan 20.*
Stockholm. Tel. 310 77.

Slam för hemkurer på apotek eller direkt från byrån.

Barnslaveriet i Kina

År 1923 tillsatte staden Shanghai en kommission för att kontrollera den av utländskt kapital grundade och ledda industrien. Den har nu avgivit rapporter om barnslaveriet inom industrien, som bilda en förklarande text till de revolutionära frihetsresningar som nu pågå i Kina.

I rapporten heter det bl. a.:

»Vi ha besökt fabrikerna under dag- och nattskift; alltid ha vi funnit massor av barn i arbete, barn som i de flesta fall ännu ej uppnått sex års ålder. Den ordinarie arbetstiden är 12 timmar. Inom de flesta industrier är dag- och nattskift (12 timmar) rådande. Endast en timmas måltidsrast. Barnen få i regel utföra sitt arbete stående under alla dessa timmar. De sanitära förhållandena äro under all kritik. Luften förpestad av damm och ånga."

Industriägarna kontraktera barnen för vissa bestämda års arbete inom industrierna. Det förstås lätt att under ett sådant system barnen bli utsatta för den grövsta misshandel. En del fabriksägares kontraktsbestämmelser stipulera bland annat: "att bolaget betalar åt barnens föräldrar (de flesta barn som kontrakteras på detta sätt äro från landet) en månadslön av 8—10 kronor i svenska penningar. Kommissionen har räknat ut att industrierna förtjänar på varje sådant kontrakterat barn sedan alla omkostnader och löner utbetalats 20—25 kronor i månaden. Alla dessa tusentals och åter tusentals barnstackare få tillbringa sitt liv i ett elände, som ej låter sig beskrivas. De äro slavar, sålda för flera år framåt till sina utpressare. De flesta silkesspinnerier och väverier sysselsätta i regel endast kvinnor och barn. Ett barn anställes för två väverskor eller spinnerskor. Barnens arbete består i borstning av silkeskokonger, som skola befrias från det smutsiga höljet. Den sista proceduren, innan de överlämna kokongen består i att uppmjuka kokongen över en bassäng med kokhett ångande vatten, så att silket låter spinna sig i fina trådar. Dessa små 5—6 års barn måscte stå på stolar över bassängerna. Deras små händer med kokongerna måste ständigt föras över de heta vattenångorna. Händerna bliva av detta arbete svällda, skinnflådda och förstörda. Vi nämnde att arbetet pågick i 12 timmars skift. Men dessa små arbetsslavar måste vid dag- och nattskiften infinna sig 20 min. eller en halv timma tidigare än de äldre arbeterskorna för att vara färdiga med sina första kokonger när dessa anlända kl. 6. Varje barn måste sedan under arbetsskiftets gång hålla sina tvenne spinnerskor med material.

Kommissionen säger vidare:

"Barnens ansiktsdrag äro utpinade av överansträngning, åldrade, härjade. De äro gamla vid sex års ålder — ett leende är sällsynt bland dem."

De äldre spinnerskorna erhålla av fabriksledningen ett visst antal kokonger, av vilka de måste utvinna bestämd kvantitet silkeslin — i annat fall reduceras lönen. Utvinnes ej denna kvantitet, få barnen misshandel härför. Inom alla industrianläggningar äro maskinerna, bassängerna och de tekniska anordningarna uppbyggda för barn. Således staterar kommissionen på tal härom, "att de flesta industrier finge helt byggas om, ifall de skulle sysselsätta vuxna personer endast." Inga barn ur folkets leder i Kina kunna läsa eller bibringas skolundervisning. I alla andra uppblomstrande industriländer har fackutbildningen gått hand i hand med industrialismens framsteg. Icke så i Kina. Där äro människor och barn fullkomliga slavar i industrialismens grottekvarn. Men den gula rasens millioner ha även de börjat sin demokratiska kamp för befrielse.

Maja Björkman—Broberg.

K. F:s Margarin
Endast i Konsumtionsföreningarna

Ståndrättens dom

och Tysklands skuld

Tyskland erkänner att det såsom upphov (Urheber) till kriget är ansvarigt för *"att den förlust och skada, som vållats de allierade och associerade regeringarna och deras undersåtar tillföljd av det dem genom Tyskland och dess allierade påtvungna kriget."*

Detta var ståndrättens dom, avkunnad av Wilson, Clemenceau, Lloyd George,

Det hungerblockerade Tyskland, som nyss avkastat sig sina gamla härskares auktoritet och icke kände sig delaktigt i deras synder böjde sig för domen och skrev under i Versailles.

Alla de, som varit blixtrande otåliga att processen om skuldfrågan skulle tas upp igen eller rättare att ståndrätten med dom utan rannsakning skulle efterföljas av en verklig undersökning med allas alla papper på bordet, ha under de gångna åren kunnat tycka att det stod stilla, att ingenting skedde i denna sak. Detta gällde Frankrike, medan det i Tyskland skedde alldeles för mycket — ett kastande mellan ytterlighetsståndpunkterna: absolut skuldlöshet och hela skulden. Det officiella Tyskland och med det många enskilda ha bekänt sig till båda ståndpunkterna efter vartannat. Majoriteten bekänner oskuldstron, och en radikal minoritet ger fosterlandet skulden. En grupp inom denna minoritet säger: men sedan när är det då ett brott att förklara krig?

Emellertid — det har inte stått stilla i Frankrike. Om inte annat så är de hundra franska intellektuellas protest i dessa dagar mot den officiella ståndpunkten om Tysklands skuld ett bevis därpå. Den vilar inte på känslor, den vilar på fakta. Det är undertecknat av de främsta vetenskapsmän, som studerat orsakerna till krigsutbrottet. Det fäller ingen ny dom, säger blott att rannsakning måste föregå domen.

Lika märkligt som detta uttalande och av mera praktisk innebörd är deras utdömande av sanktionspolitiken, m. a. o. segrarens behandling av de besegrade från 1918 och till i dag. Denna behandling har hela tiden utgått från att Tyskland med våld måste tvingas att respektera sitt ord och att varje underlåtenhet skulle bestraffas. Därför ha allierade arméer suttit i Rhenlandet, därför har ockupationen utsträckts, därför gjorde Poincaré det vanvettiga försöket att själv förvalta och dra pengar och varor ur Ruhr och Rhenområdet. Nu sägs det ifrån, att detta är en olycklig politik, som bara leder till bitterhet och nya krig. Men man måste ha levat sig in i den franska synpunkten, inte bara genom dess språkrör här hemma utan direkt, för att förstå vilken brytning mot en fransk trosartikel detta innebär.

Ännu vet man endast namnet på en del av undertecknarna Bland dem torde katoliken Marc Sangnier ha ett lika stort inflytande som Henri Barbusse fast i helt andra kretsar. Kända hos oss äro: Jules Romains,, Romain Rolland, Victor Margueritte och Charles Gide. Ingen av dem hör till massornas ledare.

Hur få råd att äta grönsaker?

Då och då får Tidevarvets läsare veta, hur nyttigt det är att äta grönsaker. I synnerhet färska grönsaker, frukt och bär av alla slag. Svenska folket skall läras att förtära grönsaker som huvudrätt och kött som birätt!

Undertecknad är nog ej ensam om att till fullo inse nyttan av en sådan diet, men man försöker förgäves att få matpengarna att räcka till, de göra det inte ens nu i högsommaren. Det går helt enkelt inte för en medelklassfamilj att giva barnen nu i säsongen tillräckligt med salat, tomater, blomkål och jordgubbar. T. ex., salat, bör ätas så ofta som möjligt. Till en familj på fyra personer köpes 2 salathuvud per dag à 20 öre st. = 12 kr. i månaden! Tomater kosta nu 20 till 35 öre hg. Ett hg. räcker ej långt, 35 hg. kött mättar betydligt mera än 1 tomat.

Varpå beror det, att grönsakerna fortfarande äro så dyra? Man skulle tro, att det vore för många mellanhänder, som toge förtjänsten. Men i själva verket finnes ej sådana. Båtar och bilar komma direkt från Hesselby och Tungelsta m. fl. stora trädgårdar till Mälartorget och Hötorget, där den beställda varan avhämtas av resp. detaljhandlare. Men grönsaksfruarna, de som stå på torget och de i bodar, förklara enstämmigt, att omkostnaderna för produktion och transport av varan fördyra den, samt att de, d. v. s. detaljhandlarne, "även måste leva". Många lägga dock enligt mitt förmenande för mycken förtjänst på varan. T. ex. i hallen kosta 1 hg. tomater från Hesselby 35 öre hg., i en fruktaffär bredvid hallen tomater från samma ställe 20 öre hg. I inköp hava dessa kostat 1,50 kr. per kg. Nu invända många, att de måste stå risken, då de ju synnerligen ömtåliga grönsakerna ofta förfares och förstöres. Rätt, men om grönsaksätandet ej skall anses enbart som en lyx *måste* priserna pressas ned och omsättningen bliva större. Men huru? Kanske som utlandet med ambulerande gatuförsäljare, eller genom att framemot kvällen slumpa det överblivna, eller genom den kooperativa rörelsen?

Medelklass-Husmoder.

Tidevarvets Rådfrågningsbyrå
för föräldrar
Slussplan 9'''
Stockholm

Öppen varje torsdag mellan 9.30—10.30 f. m.

Rylander & Olsson
Bok-, Tidnings- & Accidenstryckeri

Levererar
förstklassiga arbeten såsom
BÖCKER, TIDNINGAR
och AFFÄRSTRYCK
till billigaste priser och på kortaste tid.

STOCKHOLM
Lilla Vattugatan 25 - Norr 7606

Tel. 29 27
Vasag. 8
Stockholm
Billiga Bud

Alla Edra försäkringar
erhåller Ni förmånligast genom
Svenska Försäkringsbyrån
— generalagent för Fylgia och Svenska Liv —
Vasagatan 6. Tel. 62, 6262, 6267, N. 6222
Ombud antagas.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53, Tel. 108 51
STOCKHOLM

Drinkaren och hans hustru

I min barndom läste jag en bok om en pråmskeppare, tror jag det var, som brann upp, då man tände på andedräkten — så indränkt var han med sprit. Detta gjorde ett förblivande intryck på mig. Det är väl trettio år sen, och först nu har jag läst en bok som kunnat skildra drinkarens öde så att jag kunde sätta den bredvid boken om pråmskepparen. Det är *En ovälkommen* av *Nanny Johansson.* (Birkagårdens förlag. Pris 3:50.) Här har sannerligen förbudsfolket fått sin Onkel Toms stuga och det kan de behöva just nu, man unnar dem den.

Berätterskans avsikt torde inte ha varit att skildra spritslavarnas elände och mana upp till befrielsekrig, men just därför att slutsatserna komma fram frivilligt ur skildringen, blir de så ofrånkomliga.

Boken är rent självbiografisk. Den är skriven av en f. d. arbeterska i Stockholm, en av dem som äro födda med den förmåga av iakttagelse, gestaltning, objektivering, som skapar berättaren. Trots de svåraste öden, sjukdom och fattigdom från barnåren till medelåldern har likväl berättarviljan hos bokens författare nu brutit sig fram och drivit det till färdigt verk. Det ges ut så mycket böcker, men denna representerar på sitt sätt en seger, en bragd, ett värde.

Den betecknar inte att vi fått en ny litterär storhet, en konstnärinna ur gränderna. Men en människa, som levat i de tysta läger, varifrån sällan äkta vittnesbörd nå, har haft inre drift, mod, uthållighet till att skildra vad hon upplevat och begåvning nog att skaffa sig det herravälde över språket, som är nödvändigt för att kunna göra det. Hon har ingen personlig eller ursprunglig stil — det man kallar ursprunglig stil är ju vanligen en skapad och tuktad stil — men på en god normalsvenska berättar hon sina öden från den stund, då hon som högst ovälkommen föddes i den fattiga backstugan i en skogstrakt, och till den, då hon trettonårig, nykonfirmerad, ger sig av till Stockholm för att söka plats.

Läsaren håller nästan med författarinnan, när hon säger i sitt företal, att det är inte så mycket tösen hon tänker på som icke fast mera de ljusa och mörka händelser, i vilka hon ingår som en del. Man kan visserligen le åt barnet ibland, oftare ömka det för vad det måste genomgå och anställa betraktelser över hur tidigt ett barn mognar i lidandets hetta — alldeles som det knoppande björklövet slår ut då det lägges på elden.

Men hon är en aning för duktig och författarinnan är en aning för stolt över detta behändiga barn — det gör läsaren mer förbehållsam.

Det är drinkaren och hans hustru, barnets föräldrar, som under skildringens lopp växa fram till två levande gestalter, och som man ser för sig och minns.

Mannen är två män. En som är snäll och arbetsam, välmenande, full av djup ånger och höga föresatser. En som är ett odjur av fantastisk grymhet och råhet. Är det någon annan stans på jorden som kombinationen människa — alkohol kan bli så gruvlig, som på vår halvö? Det lätta vinruset, det slöa ölruset och alla de exotiska rus, som sänka människan i omedvetenhet eller höja henne till övermedvetenhet — kunna de uppvisa något så fruktansvärt som den produkt brännvinsruset framställer av germanen på en nordlig breddgrad? Jag tror att de bli bet.'

Det är en rad förfärliga scener, som utspelas i den fattiga stugan, ett tillhåll för traktens supbröder. Hustru och barn köras ut, de druckna tåla ej nyktra i sitt sällskap, särskilt är detta fallet regelbundet varje julhelg. Då de hemlösa darrande smyga sig tillbaka på morgonen efter att ha frusit natten igenom i skogen, finna de stugan tillsölad och bohaget förstört. Blodfläckar och uppkastningar tala om nattens slagsmål och orgier.

Barnen lära sig darra för och fly fadern, tidigt inse de med barnslig cynism att hans försök till upprättelse alltid sluta med nederlag. Men när de se modern tro och hoppas, så snart mannen ger en ynka liten anledning till det, nännas de inte grumla hennes hoppfullhet med sin barnaskepsis.

En enda gång dricker hustrun sig själv berusad. Det är för att få mod till sitt andra självmordsförsök, hon vill ta sina barn med sig och dö. Den mest suggestiva skildringen i hela boken är den av barnens fasa, när de se modern komma i gänget av fulla karlar, den vildaste och råaste av alla.

Jag sade nyss, att Nanny Johansson saknar personlig stil. Det är sant i ordets mera inskränkta betydelse. Men där finnes något personligt i hennes mänskliga stil och sätt att se. Hon är jämlik och kamrat med lidandet, fattigdomen, hungern, smäleken. Denna lilla grupp människor, kan gå igenom alla fasor utan att låta alltför mycket fastna på sig. Deras liv med dess ständiga brist, hunger, oro, ger dem åtminstone till skänks en förmåga att uppskatta ljusglimtarna emellan molnen. Världens största dollarkung kan inte köpa sig en sådan njutning, som dessa stackare köpa med sin pina och sin hunger. När orkanen är över, när de snyggat upp den söliga stugan, fått eld i spisen och kaffepannan på, då hålla de en fest utan like.

Om jag skulle skrivit denna historia om drinkarens hem, skulle jag aldrig vågat påstå, av fruktan att icke bli trodd, att olyckan kan framtvinga sin kompensation på så sätt att vällusten inför kaffet och skorporna blir lika oerhörd som det lidande nyss var oerhört, som kom ur skrämseln, vämjelsen, kölden och hungern.

Det vill sägga — denna balans, denna ersättning, skapas endast av ett friskt sinne. I längden tär olyckan på nervkraftens kapital, jämnvikten blir svårare och svårare att återställa. Till slut är kapitalet förstört och då är människan i lidandets våld, dess byte.

Men dit hinner inte den lilla ovälkomna under sina första tretton år. Om Nanny Johansson fortsätter sin självbiografi, få vi se nya faser i hennes tvekamp med lidandet.

Elin Wägner.

"Bokvetande och bokstavsvetande".

Med anledning av en artikel under ovanstående rubrik i "Tidevarvet" för den 12 juli ber jag att få säga några ord.

I nämnda artikel framdragas åtskilliga tänkvärda synpunkter, men jag skulle därtill vilja foga ett påpekande av möjligheten att inom ramen av nuvarande förordningar lägga undervisningen långt förnuftigare än i regel sker.

Om vi börja med att tala om läroverken, så får man ofta höra, att lärarna önska arbeta i lugn och ro, men inte våga för censorerna, som alltjämt skärpa fordringarna, så att studierna måste forceras oskäligt. Lärarna tyckas vara lika rädda för censorerna som eleverna för lärarna, och så blir skolarbetet lätt ett jäkt i stället för ett bildningssökande.

Hur skall man komma ifrån detta missförhållande?

Jo, läraren kan mycket väl använda en god del av lektionerna till att genom resonemang klara ut sakerna för eleverna redan från början. Detta går för sig t. o. m. i matematiken, det vågar jag påstå av egen erfarenhet, och det har jag sökt påvisa bl. a. i min lilla bok "Räkneundervisningen i folkskolan". De metoder, jag där förordar, kunna i princip också tillämpas på gymnasiet, om ock med "intelligent anpassning". Sålunda lär eleverna redan i de lägre klasserna att resonera sig till uppgifternas lösning utan att omnämna sådana ofta oförstådda regler som t. ex. att ändra tecken vid överflyttning av en term i en ekvation till det andra. Sedan de fått lära sig metoderna utan regler och formler, komma reglerna och vid behov formlerna så småningom av sig själva in i deras medvetande. Och på ett högre stadium, då de torde vara mogna för regler och formler, ha de också fått denna mognad, om undervisningen lagts på nyss antydda sätt.

Men innebär denna metod ej för stor tidsförlust?

Blott i början blir det tidsförlust, men i längden blir det tidsvinst, genom att elevernas eget omdöme utvecklas, så att de bli fyndigare och klartänktare vid den fortsatta undervisningen. Och kan detta sägas om matematiken, så torde det lika säkert kunna påstås om övriga skolämnen. För resten vore det inte så farligt, om inte hela kursen skulle hinna genomgås. Bättre att inhämta en mindre kurs och smälta den ordentligt, än att slå i sig en drygare kurs, som snart glömmes utan att lämna någon bildning kvar.

Men censorerna?

Jag talade nyligen vid en lärare, som varit uppe med sina klasser i studentexamen, åtskilliga gånger. Han brukade följa nyss angivna principer för sin undervisning. Och om han inte hunnit med någon del av kursen, sade han ärligt ifrån det åt censorerna, och de ställde sig alltid förstående för hans synpunkter. Om alla lärare hade mod att följa denne pedagogs exempel, är jag övertygad, att censorerna mycket väl skulle låta tala vid sig, och att det sålunda ej vore farligt att lägga undervisningen förnuftigare.

Om vi från läroverken gå till seminarierna, äro svårigheterna där ännu mindre. Lagen ger där ämneskonferensen rätt att jämka på kurserna och sålunda i erforderlig mån minska fordringarna.

Och vad folkskolan beträffar, är den nya skolordningen i stort sett förträfflig. Å andra sidan kan det bland alla skolråd och inspektörer även finnas sådana, som komma med oskäliga krav utan hänsyn till lagens anda; men är läraren sin uppgift vuxen, söker han tala förstånd med dylika herrar. Väl riskerar han i vissa fall att få dåligt tjänstgöringsbetyg genom att mer tänka på barnens verkliga bildning än på att kunna lysa med sin klass i examen. Men har han mod att stå den risken, så kan han nog sätta sig i respekt hos skolråd och inspektörer, om de skulle vara sådana att det behöves.

Slutsumman av det sagda blir, att vi lärare även under nuvarande förhållanden ha möjligheter att bibringa våra elever en verklig bildning. Detta utesluter naturligtvis ej att även reformer kunna vara behövliga.

Gösta Setterberg.

Utan framtida men

En elva-årig flicka blev nyligen enligt pressens uppgift i en skogstrakt i Blekinge överfallen och våldtagen av en okänd man.

Här i Sverige tyckas vi mest intressera oss för sådana dåd, när det är Frankrikes färgade trupper i Rhenlandet som äro brottsliga. Därför glider också detta fall som så många andra ganska obeaktat förbi. Det är ingenting att göra rabalder om. Händelseförloppet är det vanliga. Barnet går på en skogsstig och möter en man som ber det visa vägen till en person i närheten. Då de kommit litet längre in i skogen tar mannen barnet, bär in det i ett tätt snår, förövar våldet och försvinner.

Flickan berättar hemma, vad som hänt och anmälan göres till polisen som dock ej har någon utsikt till framgång i sina spaningar, då flickan ej kan ge tillförlitlig beskrivning på brottets förövare.

Han går alltså lös och kan, nästa gång han möter en liten flicka, på samma sätt be henne följa med och visa vägen till Anderssons eller Petterssons. (Förövrigt: småflickor böra varnas, även med risk att något av deras förtroendefulla oskuld därvid försvinner, för karlar som fråga var Pettersson bor.)

I det här fallet är det ett litet uttryck i förbigående ur den tidningsnotis i lokaltidningen där händelsen omtalas, som kan förtjäna att tas upp.

Där står:

"Flickan infördes till Karlskrona lasarett, *där det konstaterades att hon ej erhållit något framtida men.*

Formuleringen behöver ej nödvändigtvis vara vederbörande läkares, den kan vara nerslängd av en tanklös reporter. Men utlåtandet måste ju ändå vara hans, och det är förvånande att det kunnat avges. Låt vara att barnet ej erhållit några konstaterbara lokala skador. Låt vara att man inte på Karlskrona lasarett räknar med själens skador, skuggan över framtiden, det sociala märket som enligt människors irrationella sätt att reagera, brännes in på den, som varit utsatt för en sådan historia.

Men hur vet läkaren att barnets nervsystem icke fått en shock, hur vet han att hos henne icke kommer att bildas en trauma, som bildar jordmånen för framtida påtagliga sjukdomar.

Det kan han inte veta.

I Danmark ha kvinnorna icke givit sig någon ro förr än de tvingat fram en lag av internering av sedlighetsförbrytare.

Men de svenska kvinnorna? Som vanligt ge de sig ro. Allt för mycken i sanning. Vi ha namn om oss att vara de beskedligaste av Nordens kvinnor. Varje jämförelse bekräftar denna iakttagelse. Det är vår ensak om vi vill ta de personliga konsekvenserna att vara undfallna och beskedliga. Men ifråga om barnens skydd ha vi inte rätt att vara det.

Devinez.

Nytt kvartal har ingått
Glöm ej att förnya prenumerationen på
Tidevarvet

Prisnedsättning i Sturebadet Herr- och Dambastu kr. 1.50, med kupongrabatt kr. 1.20. Turkiskt bad 2.50, 5 bad 10 kr. Simbastu, herrar: tisdag, torsdag, lördag, damer: måndag, onsdag, fredag, vuxna 75 öre, ungdom 40 öre, lördag för alla 60 öre. Karbad i olika prislägen från 3 kr. till 90 öre. Turk och bastu yppersta medel för smärt figur och fin hy. Damturk tisdag.

Stinneskoncernens sammanstörtande

Ingen affärsman varken i Amerika eller Europa har på de sista åren blivit så omtalad och varit omgiven av så mycken mystik som Hugo Stinnes. Det är nu ett år sedan han dog, och det har inte behövts längre tid för att omintetgöra en del av hans livsverk. Den stora Stinneskoncernen har som bekant störtat samman. Men här måste man göra en distinktion. Det är endast Stinnes privatkoncern det gäller, d. v. s. den av Hugo Stinnes den äldre före kriget uppbyggda jättebyggnaden av företag. Här ligger den Stinneska privatförmögenheten, som nu blivit starkt angripen. Men det återstår den stora industriella kombination, som omfattar bergverksdrift, kolhandel och skeppsrederi och som innefattas i namnet Siemens-Rhein-Elbe-Schuckert-Union och som står på säkra fötter, ehuru den naturligtvis som alla andra tyska industriföretag haft svårigheter att kämpa med. Dess kapital anslås i finanskretsar till ett niosiffrigt tal. Det är alltså en liten nätt miljardförmögenhet det här är fråga om.

Sedan Hugo Stinnes död ha två av hans söner tillsammans lett koncernen. Oenighet dem emellan och med de högre tjänstemännen, bl. a. generaldirektör Minoux, en förutvarande lägre statstjänsteman, som nyligen tog avsked, har varit medverkande orsak till sammanbrottet eller åtminstone påskyndat det. Men sammanbrottet hade säkert kommit i alla fall, eftersom de ledande männen icke förstodo sig på att inrätta sig efter de nya förhållanden, som markstabiliseringen medförde. Man fortsatte med att köpa som man gjort under inflationstiden, då det framför allt gällde att omsätta kontanterna i reella värden, därför att de pengar man förtjänade i dag, kunde bli värdelösa i morgon. Då skaffade man sig varor, fabriker, jord eller tomter, kort sagt, vad som helst. Nu har koncernen splittrats på grund av brist på kontanter. Den kunde icke med egna medel omsätta de korta lån, som förföllo inom den närmaste framtiden.

Familjen Stinnes historia är ganska märklig. Firmans grundläggare var Mathias Stinnes, farfar till den Hugo, som nyligen avlidit. Mathias var son till en skeppsredare och själv skeppare på Ruhr, Rhens biflod. År 1807 blev han sin egen, och då han dog 1853, efterlämnade han den största handelsflotta, som någonsin seglat på Rhen, kolupplag i flera städer, gruvor, som han själv ägde och aktiemajoriteten i en rad andra. Firman var ett familjebolag. Endast för en kortare tid måste det på grund av ekonomiska svårigheter ombildas till ett vanligt aktiebolag, men familjen köpte snart ut de främmande elementen. Efter Mathias Stinnes död inträdde i tur och ordning hans båda söner som ledare, men under deras tid gick firman icke något vidare framåt. Först med sonsonen Hugo börjar glansperioden. Det är förövrigt först under kriget och tiden omedelbart därefter, som den verkliga storhetstiden inträffar. Uppsvinget är våldsamt. Under de tio sista åren av sitt liv alltså från 1914 till 1924 lär Hugo Stinnes ha trettiodubblat sin förmögenhet. Hugo Stinnes var född 1870 och blev som helt ung chef för familjebolaget. Samtidigt grundade han emellertid sin egen affär, och detta bolag påbyggdes sedan för den stora stinneska privatkoncernen.

Stinnes började sitt verk samtidigt som den tyska rörelsen för koncentration inom industrin tog fart på allvar. 1893 bildades det stora Rhen-westfaliska kolsyndikatet, som omfattade 90 % av kolproduktionen i Ruhrdistriktet och ungefär hälften av hela kolproduktionen i Tyskland. Här spelade Hugo Stinnes från första stunden en framstående roll. Stålverksförbundet bildades tio år senare. Kolsyndikatet är en ren horisontell kombination, medan stålverksförbundet också omfattar smärre vertikala organisationer eller koncerner, som de bruka kallas. Man talar om två former av industriell kombination, den horisontella, som sammanfattar företag på samma stadium i produktionsprocessen — exempelvis alla tändsticksfabriker i ett land — och den vertikala, som förenar företag på olika stadier såsom stålverket med masugnen. Rhein-Elbe koncernen var en ren vertikal kombination, men Stinnes privatkoncern är varken typiskt vertikal eller typiskt horisontal, utan litet av varje. Den saknade organisk karaktär, och det var kanske mycket därför den icke kunde hålla sig.

Dess utveckling är emellertid intressant. Hugo Stinnes ärvde kolgruvor och en stor kolhandel och famnade vida omkring med det stora rederiet. Detta var grunden han byggde på och hans verk reste sig i allt större dimensioner. Han började tidigt att intressera sig för järn. 1901 bildade han bolaget Tysk-Luxemburg, som köpte ett masugnsbolag i likvidation i

Elisabeth

Översättning för Tidevarvet.

Elisabeth välkomnade mig i dörren till sin lilla våning. Hon var klädd i en lätt grön morgonklädning och hade satt upp sitt hår vårdslöst och klädsamt. Klockan var halv 1 på förmiddagen av Elisabeths 23 födelsedag.

Med iakttagande av sträng sparsamhet för egen del hade jag köpt henne en liten, liten spaniel. Dess huvud stack upp ur min kavajficka.

Elisabeth sade: Kom in, kära Dan, du är den tredje visiten i dag. Det är min födelsedag, och jag är kolossalt uppspelt.

När Elisabeth är olycklig, kan hon väcka gudarnas medlidande. I vardagslag är hon vacker, men då hon är uppspelt, är hon ett strålande väsen, för vilket Venus borde darra.

Jag är förälskad i Elisabeth.

— Jag hoppas, du inte tycker det är enformigt med en gratulant till ,sade jag.

— Jag kunde hålla på och ta emot besök hela dagen, svarade hon strålande.

Hon förde mig in i sitt lilla soliga vardagsrum, och eftersom hunden försökte hoppa ut ur min ficka, tog jag ut den och satte den på golvet. Utan att tveka trippade den fram till Elisabeth och slickade hennes fötter.

Hon gav till ett utrop. — Ack, Daniel, så förtjusande! Älskling! Det senare tyvärr till hunden. Hon tog honom upp i knät och började prisa och beundra honom.

När hennes entusiasm lugnat sig litet, sade jag: — Tala om för mig om dina andra besök.

Elisabeth log: — Först kom Anders klockan tio.

Jag rynkade ögonbrynen. Naturligtvis skulle den lille otrevlige figuren komma, han är hennes kusin.

— Och han gav mig ett vackert pärlhalsband, sade hon och svängde det inför mina ögon.

— Storartat, kostar mycket pengar, mumlade jag.

— Femtusen kronor, sade Elisabeth och log med gropar i kinderna.

— Den förbannade! Hunden försökte bita mig, försökte jag bättra på.

— Men du får inte bli ond på honom, sade Elisabeth strängt. Och Anders friade till mig.

Jag bet mig i läppen. Det var alltså slutet. Vad hade väl jag, en fattig, framåtsträvande skribent, att sätta upp mot den förbannade Anders och hans ställning?

— Får jag lyckönska? frågade jag.

— Han bad mig följa med till Kina. Du vet ju, att han har anställning vid konsulatet, han är bara hemma på semester och reser om en månad, fortsatte hon utan att låtsas om min fråga.

— Det är då bra snart, sade jag hjälplöst.

— Han sade, att jag kunde köpa allt jag behövde på genomresan i Paris.

Jag nickade trist.

— Daniel, sade Elisabeth, har du någonsin friat till en flicka?

Jag skrattade. Elisabeth är så överraskande i sin naivitet.

— Jag är mycket ledsen, sade jag, men i mitt 28-åriga, onyttiga liv har jag aldrig friat.

— Men om du gjorde det, vad skulle du bjuda henne?

— Mig själv, just som jag är och med allt vad jag äger, sade jag rodnande. Det är inte mycket värt förstås, tillade jag lätt.

— Var inte dum nu, sade Elisabeth. Och vad skulle du begära av henne?

Jag höjde på ögonbrynen.

— Hur menar du, sade jag förvånad. Inte begär man något. Annat än att hon alltid skall älska mig och vara sig själv, så att jag kan älska henne. Finns det något annat egentligen?

Elisabeth satt lutad över hunden. Jag hade en obehaglig känsla av att hon hade tårar i ögonen, kanske i sin glädje över Anders.

Hon talade inte på en stund, sen sade hon: — Anders bjöd mig 15,000 om året för egen del.

Jag nickade: — ja, han är ju rik.

— I gengäld, fortfor Elisabeth, begärde han, att jag inte skulle sätta mig emot att han besökte sina klubbar och från början finna mig i att han inte kunde vara så mycket hemma.

Jag föstod inte riktigt, vart hon ville komma.

— Du kan ju skaffa dig en sällskapsdam, sade jag.

Elisabeth slog om och började skratta. — Vet du vad, Dan, tanken att flytta till Kina tilltalar mig inte.

Mitt hjärta flög upp i halsgropen. Kanske fanns ännu hopp.

— Inte? stammade jag.

— Nej, sade hon, där har de ju jordbävningar eller uppror eller vad det är. Och pest.

Jag skulle önskat, att jag kunnat säga ja, men vågade inte. Jag tänkte på Elisabeths lycka.

— Anders kan nog få en befattning hemma, sade jag.

— Du talar, sade Elisabeth kallt, som om Anders vore den enda karl på jorden.

— Vad nu då!

— Och du är besluten för att jag skall gifta mig med honom?

Efter en stunds tystnad sade hon kyligt: — Jag har inte en tanke på att gifta mig med Anders, och det har jag också sagt honom, och när han bad mig tillbringa dagen med honom, sade jag, att jag var utbjuden av en annan.

Nu förstod jag: den andre var den avskyvärde, intelligente och överlägsne Arthur.

— Har Arthur varit här? frågade jag.

— Ja, sade Elisabeth, men knappast med en ton, i vilken hon borde talat om sin böjelse. Han hade med sig ett vackert hängsmycke.

— Något mera? frågade jag hövligt.

Elisabeth log: — Ja, han bjöd mig på ett hus i staden och ett på landet, och sade, att jag var den rätta kvinnan till att hjälpa honom med hans karriär. Det tyckes vara en massa givande och tagande som följer med äktenskapet. Men det förstår inte du ,eftersom du vill ge så mycket och fordrar så litet.

Elisabeth hade fått ett sarkastigt tonfall, som var alldeles nytt hos henne.

— Kan jag få se hängsmycket?

Hon skakade på huvudet. — Det går inte. Jag kunde ju ta emot en present från Anders, som är min kusin, men jag kunde inte ta emot något av Arthur, det skulle inte vara rätt, isynnerhet som jag tänker gifta mig med en annan.

Efter en paus sade jag: — Tänker du gifta dig med den figuren du skall gå ut med i dag?

Hon nickade.

— Känner jag honom, Elisabeth?

Hon nickade igen.

— Han kanske kommer snart, sade jag, så det är bäst att jag går.

Det kändes så tomt, ingenting var något värt mera. Jag visste, att detta ögonblick skulle komma förr eller senare, men man hoppas ändå alltid.

— Allt gott, min flicka, sade jag och reste mig upp.

Elisabeth suckade.

— Ack Daniel, utropade hon, jag älskar honom. jag far vart som helst med honom, men han har inte bett mig än.

— Gode Gud, mumlade jag. Det hade aldrig fallit mig in, att det fanns någon, som inte var förälskad i henne. Detta var värre än om hon gift sig med Anders eller Arthur.

— Han måtte vara en trögmåns, sade jag.

— Det är han inte! svarade Elisabeth med blixtrande ögon.

— Men det måste han vara. Alla älskar dig ju!

— Gör du? frågade hon snabbt.

— Naturligtvis, sade jag oförhappandes.

— Varför går du din väg då?

— Jag tänkte, sade jag förvirrad.

— Vi ska inte hitta på något, som kostar mycket pengar i dag, sade Elisabeth. Hunden kostade nog mer än vi egentligen har råd till.

— Vad menar du? Jag flög upp.

Och så är det inte mer att berätta.

På
RESTAURANT
RUNAN
hörnet av Sjö- och Thulegatorna
Sundsvall
äter man bäst i hela staden
Ljusa, hemtrevliga och moderna lokaler.
Enskilda rum för samkväm. Piano till gästernas förfogande vid enskilda samkväm

Kifas sjukstolar
i olika storlekar och skilda utföranden äro väl bekanta för sitt ändamålsenliga och solida utförande. Begär Kifas specialkatalog över sjuk- och rullstolar.
Kirurgiska Instrument Fabriks A.-B.
— KIFA —
Tel. Norr 286.
Regeringsgatan 31, Stockholm.

HENNING

Av *Ruth Holm*

Solen var i nedgående och stod dessutom röd och utan att lysa bakom regnmolnen. Dagen hade varit varm och kvällens dimmor steg över de avkylda madorna — steg, sänkte sig, höjde sig åter i mjukt slingrande rörelser. Den taggade skogskanten vid horisonten inneslöt landskapet i en tät ram, bakom vilken tomma intet tycktes bo.

Inom denna ram låg fabrikssamhället med sina låga byggnader och höga skorstenar — fina villabyggnader för tjänstemännen — ilylliska hem i engelsk stil — och utmed vägarna, dammiga eller djupt leriga — allt efter väderleken — arbetarnas baracker, eller, i lyckligaste fall, små låga hus för två familjer inne i så kallade trädgårdar, där trasiga, bleka barn lärde sig gå, tala och svära allt efter ålder och visdom och föredöme. Man hade det kanske inte så dåligt, ty redan detta, att både man och hustru kunde få arbete vid fabriken, var ju en stor fördel. Spädbarnen omhändertogos gärna av unga hustrur, som hade allt för små barn, för att just då gå till utearbetet och så snart dessa voro stora nog att tulta omkring på egen hand, fingo de också ta hand om yngre syskon eller andra mammors småttingar. Dessutom kunde småttingarna mycket tidigt användas i fabriken, utan att yrkesinspektören av den anledningen behövde lägga sin näsa i blöt. Alltså: ju flera barn, dess större arbetsförtjänst. Varför missnöje, hat och sjukdomar tycktes trivas särskilt väl just här, var på det hela taget tämligen obegripligt. Ty den som ville och hade litet energi kunde mycket väl ordna det bra för sig. Dessutom höll fabriken både bibliotek och musikkår och föranstaltade om föreläsningar. Fabriksstyrelsen hade allt skäl i världen att gotta sig i rent samvete.

Men i de låga, trånga husen hade man blott ringa förståelse för allt det goda, man hade tillfälle att njuta. Här rådslogs och disputerades, när man inte söp och slogs — eller söps, rådslogs och slogs — vilket man vill. Det jäste och bubblade i dessa sinnen och alltemellanåt tog missnöjet sig uttryck på ett sätt, som måste strängt efterhållas för att statuera varnande exempel och friden återställas.

Nu var åter ett slag vunnet och samhället låg tyst och lugnt i den stigande kvällsdimman.

Ur en låg förstugudörr steg en lång och smal, allt för lång och smal yngling. Han böjde huvudet för att ej slå pannan mot den låga dörrposten. Ännu med handen på låsvredet vände han halvt sin tunna profil in mot mörkret:

— Nej mor, jag kommer snart tillbaka. Så gick han långsamt framåt madorna. Ingen mötte han, men han visste att bakom de små stugornas fönster följde honom många ögon. Det sved i honom — gjorde ont — och fötterna kändes blytunga.

Efter gammal vana stannade han, när han kände brons plankor under sina fötter. Han lutade sig mot räcket och såg ned i den smala vattenränna, som mera liknade ett vattensjukt dike än en å. Hans hjärna var tom på reflektioner. Det var lika tyst och dimmigt inom honom som omkring honom och han hade inga förnimmelser av vare sig omgivningen eller sitt inre.

Han var endast trött och uppfylld av medvetandet om sitt öde.

Någon ställde sig bredvid honom och spottade: plask, ännu någon hasade långsamt upp bredvid de båda andra och vågade ett grötigt: kväll.

Där stodo de utan att tala.

Det var tre unga arbetare med yrkesmärkta kläder. Den röda tändstickssatsen var blankt inpolerad på rockärmar och byxben och fabriksstämpeln lästes tydligt på de magra ansiktena: Made in Sweden, Parafinerade säkerhetständstickor. Tända endast mot lådans plån.

— Du Henning, sade så den ene, men kom inte längre.

— Goafton, pojkar! Ja, än ä man Henning, men i morron så här dags är man ett nummer klädd i . . . ja, har ni en aning om hur man ä klädd därinne?

Han talade lågmält, glatt och lugnt, med den vanliga syran i tonfallet. De andra vågade sig på att se åt hans ansikte. De voro smått skygga för kamraten nu och det, som skulle hända honom. Som kanske kunde hänt en själv. Man hade ju far och mor och syskon, sånt det nu var och man höll ihop över lag, som en kedja, en mur mot något man vill värja sig för. Och nu var det konstigt att lämna kamraten; det var otryggt på något sätt.

— Var inte lessna, pojkar. Tre månar! Va ä de. Ingenting. September, oktober, november. Ja ä hemma till jul. Sätt er pojkar å var som hemma. Du Andersson skulle ge sjutton i å tugga — här har du en cigarrett — du svinar så onödigt för mor din. Hej gubbar, här ser ni greven. Ja tar emot titeln. De ena skällsordet å inte värre än de andra. Men du skulle inte tugga, Andersson,

---

Luxemburg och ett gruvbolag i Ruhr. Under de närmaste åren före världskriget växte bolaget ideligen genom köp och sammanslagningar med andra bolag, tills det uppstod en stark järn- och kolkoncern. Före kriget sysselsatte denna 40,000 arbetare.

Vid fredsslutet förlorade Tysk-Luxemburg sina verk i Lothringen och Luxemburg och därmed hälften av sin produktion. Men de kontanter bolaget därigenom fick, användes strax till stora inköp i Ruhr och Rhenlandet, och bolaget befäste sin ställning därigenom. År 1920 sammanslöt sig Tysk-Luxemburg med en annan stor järn- och kolkoncern Gelsenkirchner bergverksaktiebolaget, som före kriget sysselsatte icke mindre än 55,000 arbetare, men som vid fredsslutet förlorade nästan alla sina järnmalmsfyndigheter och därför hade blivit mycket försvagat. Sammanslagningen fick namnet Rhein-Elbe-Union.

Redan nu är koncernen mycket allsidigt sammansatt och dess produktion mycket omfattande. Den producerar råvarorna: kol, järnmalm, kalksten, mellanprodukterna: järn och stål, halvfabrikaten: smidesjärn, bleck, valstråd, rör, färdigprodukterna: skruvar, spik, fjädrar, beslagsdelar, järnvägsmateriell, fartyg o. s. v. Men koncentrationen går än längre. Det blir en sammanslutning med den stora elektricitetskoncernen Siemens-Schuckert, som omfattar produktion av alla elektriska artiklar och elektriska anläggningar av alla slag från glödlampor till byggande av underjordiska järnvägar. Genom denna intressegemenskap som gick under namnet Siemens-Rhein-Elbe-Schuckert-Union sysselsattes 1920 200,000 arbetare. Antalet blev sedermera ännu större. Denna koncern beröres icke av privatkoncernen Stinnes sammanbrott. Den enda förändringen blir, att familjen Stinnes måste göra sig av med sina aktier i koncernen och därmed inte längre har något inflytande på den. Dagspressen har aldrig klart framhållit skillnaden mellan denna koncern och den stinneska privatkoncernen, och därför är det svårt att veta hur mycket som nu skall avvecklas. Men man får väl anta, att de förvärv, som väckt det största uppseendet och som med rätt eller orätt betecknats som varande utan organiskt sammanhang med den centrala verksamheten falla på privatkoncernen t. ex. inköp av skogar för gruvtimmer, cellulosafabriker, pappersfabriker, tryckerier, tidningar, förlag, hotell, kuranstalter, automobilfirmor m. m.

För att sammanhålla förmögenheten och undgå arvsskatten gjorde Hugo Stinnes som bekant sin änka till ensamarvinge. Firman skulle ha sitt säte i Mühlheim, men sönerna placerades i Hamburg och Berlin. Den yngre, som tydligen ägde den största affärsbegåvningen, ledde från Hamburg det stora världsrederiet, som nu har ett tonnage på 250,000 eller en tiondedel av hela Tysklands samlade handelsflotta. Även ledde han det stora import- och exporthus, som hade nått oanade dimensioner och sträckt sig utanför sina gamla branscher. Sålunda är Stinnesfirman Tysklands största bomullsimportör. Den äldsta sonen, som lär intressera sig för konst och litteratur och misstänkes för liberala tänkesätt, satt i Berlin, som ledare av gruvor och järnverk i Mellantyskland, cellulosafabriker i Ostpreussen, där firman fullständigt har monopol ,elektrotekniska fabriker i Rhendistriktet och mycket annat.

Det har aldrig varit något vidare varmt förhållande mellan bankerna och Hugo Stinnes. Ingen kunde vara mera oberoende av bankerna än han, och det är nog inte utan skadeglädje, som de nu se kolossen ligga för sina fötter. Till gengäld för sin hjälp fordra de, att koncernen nu skall återföras till sin ursprungliga drift med gruvor, kolhandel och skeppsrederi. Men avgörandet ligger hos den yngre Stinnes, som nu flyttar till Mühlheim och blir ensamchef för firman. Han lär väl inte vilja skiljas från den stora handelsflottan lika litet som från skogarna och cellulosafabrikerna i Ostpreussen. Den äldsta brodern får väl till att börja med några mera periferiska företag om hand, men kommer nog att utlösas så fort som möjligt. Så finns det en tredje son, som ännu inte är myndig. Förmögenheten blir alltså snart skingrad, och arvsskatten måste betalas i alla fall.

Stinneskoncernen ägde för ett år sedan ganska stora kontanta tillgångar, men har sedan köpt vilt som under den värsta inflationstiden, en politik, som huvudsakligen den äldste sonen göres ansvarig för. Den har nu sammanstörtat på grund av brist på kontanter. Det gäller ett mycket litet belopp i förhållande till de värden, som koncernen råder över. Det uppges att summan är 90 miljoner mark, som bankkonsortiet nu tillhandahåller i form av mycket korta lån. Koncernen får då efter hand skaffa medel genom att sälja aktier, realisera varubehållningar, vilka tillsammans med varukrediten lära belöpa sig till 80 miljoner mark, som naturligtvis endast äro delvis realiserbara, och vidare använda handelshusets och skeppsrederiets överskott. Sådan är den bild, som pressen ger av ställningen, om den nu är riktig. Vad som faller i öppen dag är, att Stinneskoncernens sammanbrott inleder en kris av allvarligaste art, som kommer att få både ekonomiska och politiska följder av oanad räckvidd.

skällsordet å inte värre än de andra. Men du skulle inte tugga, Andersson, de låter så förbannat när du plaskar loskan.

De andra lyssnade till hans käcka ord och förvånade sig över hans lågmäldhet. Men Henning var Henning. Hade han inte alltid varit fin påt och talat så tyst som en fröken, utom när han . . . ja jisses . . . en sån röst han kunde få, när han . . .

Snabbt som en dröm såg de hela förloppet för sig. Hur de samlats utanför disponentbostaden i stället för att gå in i fabriken, när middagspipan visslade. Därinne i trädgården satt herrskap och festade. Fina damer, som väl aldrig gjort ett skapande grand med sina smala nypor, fnittrade mot snobbar, som skålade med höga grogglas — mitt på blanka dagen. Där satt de och gav tusan i allt — också disponenten — och han hade ändå lovat att ge svar klockan tolv i lönefrågan.

En äldre arbetare klev modigt, men försiktigt in i trädgården, tog hövligt av sig mössan och förbidade.

Ja, disponenten lät honom bida.

Då gick mannen närmare:

— Ursäkta, men . . .

— Vanu då, ser han inte, att ja har främmande.

— Vi skulle få svar klockan tolv.

— Vi? Gå till arbetet. Ni får svar i eftermiddag.

— Nej.

— Nej?

— Ja, disponenten, ursäkta, men di väntar utanför och ingen går till arbetet utan svar. De står väl hundra man härute och fler blir de om de dröjer.

Då fann disponenten för gott att lyfta sin feta lekamen. Hans grå ögonbryn buskade i kapp med mustaschen och ögonen sköt blixtar.

— Ut karl!

Arbetaren ryggade en smula, men stannade.

— Ingen kan veta, hur de går, disponenten. Johanson dog i morse och vi vet, att de var av elände — — för att han inte fått den vård han skulle ha. Och fattigt ä de överallt . . . Men vi vill inte dö för att — att — att — svin ska gödas.

— Ut, ut!

Disponenten var en stor, kraftig karl. Han fick arbetaren i kragen och baxade honom som ett kolly mot grinden i det höga staketet.

Sen gick allt som en virvel. De äldre hade tagit det mera lugnt, vana som de var vid respekt för överheten, men de yngre — som visserligen lovat att gå tyst och stilla tillväga — tappade all besinning, tjöt, visslade, skrek, svor, stampade, kastade sten och tomma buteljer över det höga staketet in i trärgården, knäckte fönsterrutor, splittrade dörrar och vällde fram i en allt tätare, grå massa, polismannen blev, så klädd i uniform han var, gripen och inburad i sin egen finka.

Värst av alla skrek Henning och den långa, gängliga gestalten var inte svår att känna. Han blev också anklagad som anförare av ligistelementen. Han förhöll sig ocksåå särskilt hård och trotsig under förhören, nekade till intet, försvarade sig inte.

— Hör du Henning, om jag kunde begripa, varför du blev fast . . . nej, varför du var, som du var. Rätt av dig förstås — men du är annars den lugnaste av oss allihop.

— Ja ska säja er en sak, pojkar. Ja är va fint folk kallar hysterisk. Dumt förstås och dumt bar ja mej åt — de vet ingen bättre än ja själv. Men ibland blir ja galen. Ni känner far min — Fyllejohan. Vackert namn, rakt på sak. Ibland är han väl nykter — kanske — men han va visst inte nykter på både år å dag, när ja föddes. Ja har läst, att sånt inte alltid går i arv. Nej. Och ja super ju inte. Men gubben — ja, gubben ha ä nu sån, å inte tror ja att han ä dä för sitt nöjes skull. Han ä väl född sån och dä va väl far hans med — och jag å syskona mina — vi ä väl såna. De ä livet. Systrarna mina går de väl an för, di liknar mer mor. Men bror min! Han ä tio år å ser råttor å ormar å djävulstyg och har visst alltid gjort. Om ni visste så han skriker ibland. Han ä rädd för nånting som vi andra inte ser, inte vet. Och när han skriker så där, hjälper ingenting mer än att mor tar honom i knät och vaggar honom fram och tillbaka, som var han liten. Då blir han lugn. Vem skulle inte bli de om man var liten å fick sitta hos mor.

Henning lutade huvudet i händerna och vaggade sakta fram och tillbaka.

— Mor ä så fin å stilla — mer som herrskap. Men — fan — ibland blir man arg för de med. Fast dä ä i alla fall från henne ja har de, att ja vill lära och de ä därför ja läser så mycket. Alldeles för mycket. För ja har ingen bildning ändå. Ja kan inte "ta emot" som de heter.

Men ja ä inte mer än arton år — å ja kan lära. Och ja skall förstå. engång. Ja har talt me en herre, som förresten skriver till mej ibland. En bra karl. Och lärd. Han hjälper mej att läsa . . . med metod, som han säjer. Så ja *skall* förstå. — En gång.

Nu var det illa att ja kom i de här. . . . för inget blir bättre för de. Men rätt hade ja . . . på ett sätt — fast ja va dum. Men de ä så mycke, pojkar, å ja kan inte klara de nu. Men de går nog . . . sen.

Ni ska inte bråka nu, pojkar, å inte va lessna för mej. Men ni ska lova mej att titta till mor ibland och hjälpa henne me de ni kan. Far ä ju på anstalten, han. Hahaha, ä de inte förbannat roligt. På dårhus ä gubben å sonen . . . ja, i morron ä sonen ett nummer inne i fängelset. Nej, tyst pojkar, ja ä ju så lugn, dä hör ni ju. Här sitter vi å pratar så tyst å ingen hör oss, å inget väsen gör vi. Och om tre månar ä man hemma igen å då ska de läsas . . . pluggas så . . .

Ha navbröt sig för att hosta.

— Ä de inte fan att man ska hosta också. De gör vi förresten allihop — mer å mindre . . .

Solen var borta. Skymningen och dimmorna smög sig tätt omkring de tre på bron. Månen hängde som en tung, grön pumpa upp i diset.

Då hördes borta från husen ett underligt skrik. Henning for upp:

— De ä bror min.

Och han sprang hemåt, sprang sprang . . .

Cellfängelset d. 10 nov. 1900.

Bästa fru Ström.

Av inneliggande meddelande ser Ni att Er unge son slutat sina dagar. Det är mycket sorgligt och jag deltager djupt med Er. Ty under de gångna veckorna, då jag varit i tillfälle att dagligen tala med Er son, har jag lärt mig att hålla av honom. Jag känner det därför inte blott och bart som min prästerliga plikt att trösta Er. Jag kommer till Er som Er sons vän. Vad han höll av Er. Och hur drömde han inte om att så snart fängelsetiden var slut, få arbeta för Er. Vi hade också fått fabriksstyrelsens löfte om att han skulle få återtaga sin forna anställning. Kära fru Ström, vad det smärtade Er gosse att genom sitt förvållande ytterligare ha ökat Edra lidanden. Han var en god son — trots allt. Försök att glömma dessa sista månader. Henning var en drömmare, men han kunde säkert blivit Er till stor glädje genom livet fram till Er ålderdom. Herren Gud hade dock annorlunda beslutat. Gossens lungor, som redan vid hans hitkomst voro hårt angripna, lade honom på sjukbädden. Visserligen påskyndade fängelselivet hans lidande, men enligt läkarens utsago, torde han ej kunnat leva många år ens under mycket lyckliga förhållanden och med den bästa vård.

NABO sparar 9/10 av grovarbetet.

NABO, det självverkande tvättämnet med bensin.

NABO garanteras fritt från klor.

ÖKADE KRAFTER
efter sjukdom
ernås snabbast och säkrast med
IDOZAN
erkänt bästa järnmedicin.

Blicken skymd av tårar

Forts. fr. sid. 1.

Vad som i ärendet framkom gav styrelsen anledning att rekommendera rektorn "något större urskillning och försiktighet i utdelandet av aga." Uttalandet är i all sin undfallenhet märkligt och värt att uppmärksammas i barnavårdsintresserade kretsar. Eftersom här aldrig varit fråga om sådan aga som utdelas för olydnad och disciplinbrott, — har styrelsen genom sitt utlåtande samtyckt till att aga överhuvudtaget får ingå *som ett moment i undervisningen* vid denna dövstumskola — en princip som den moderna pedagog torde ha övergivit och som förefaller särskilt omänsklig i detta fall, där straffet faktiskt kommer att drabba icke ett fel utan ett lyte, som i många fall gör just dessa barn efterblivna och slöa.

Det finns all anledning att just nu fästa den största vikt både vid rektor Aurells förehavanden och styrelsens sätt att reagera mot eventuella övergrepp. Gävleskolan är nämligen vid en blivande omorganisation ämnad att bli en *skrivteckensskola för de svagast begåvade*. Vad som av det skedda framgår är väl i alla fall att *denne* rektor är synnerligen olämplig som föreståndare just vid en dylik anstalt, som kräver större tålamod och förståelse för barnens defekter än en vanlig skola.

Man skall emellertid inte tro att styrelsens beslut var enhälligt. Nej, skolans egen inspektor, rektor Falk, ansåg det alldeles för hårt mot den stackars rektorn att begära att han i framtiden skulle slåss med urskillning. Rektor Falk hör tydligen till de gammaldags, martialiska herrar som bli nästan lyriska när de tala om kroppsaga. "Aga utdelad på den för ändamålet lämpliga kroppsdelen är synnerligen hälsosam och fruktbärande", säger han. Inför denna smakfulla och väl valda bild kan man riktigt se för sig vilken ädel skörd som spirar ur denna jordmån, lämpligen ansad, med rotting och karbas! Särskilt tilltalad förefaller herr Falk av den kroppsaga som, i likhet med vad här skett, efterlämnar spår i form av blåmärken, svullnader och blodutgjutningar. "Ty", säger han med slående logik: "en aga som ej kännes är ju meningslös och kan ej kallas aga".

Mindre övertygande är herr Falks logik på en annan punkt, ja, man skulle nästan kunna säga att han gör sig skyldig till en logisk circulus vitiosus, när han säger att eftersom rektor Aurell själv förklarat att "agan var behövlig", så kan ju inte han (Falk) "påstå motsatsen". I vilken rättsprocedur, herr Falk, är det sed att okontrollerat göra den tilltalades påstående *i egen sak* till utslagsgivande faktor i ett domslut?

Ett formalistiskt praktblomster med anor från Abdera är det vittnesmål som avgivits av en bland skolans lärare, vilken undervisat i samma rum som rektor Aurell. Denne säger sig visserligen ha *hört* misshandel men då han sitter med ryggen vänd mot Aurell har han ej *sett* den, vadan han icke vill åberopas som vittne på att misshandel verkligen förekommit.

Styrelsebeslutet är alltså så tamt och beskedligt som möjligt och framtiden får väl utvisa i vilken mån det kan vara ägnat påverka en för moderna uppfostringsmetoder så obekväm lärare, som rektor Aurell. Kanske har det bland dem som på avstånd följt händelsernas gång funnits, en eller annan oförbätterlig optimist som hoppats att det i denna styrelse skulle finnas åtminstone *någon* medlem som manligt sade ifrån att man haft nog av det hårda regementet vid dövstumskolan och att denna anstalt vore i behov av en ny föreståndare. Varje sådan förhoppning kom emellertid på skam — det högsta som presterades i positiv riktning var att en reservant inom styrelsen uttalade som sin åsikt att misshandel ägt rum och därför påyrkade att rektorn skulle tilldelas "varning".

Såsom anmärkningsvärt kan framhållas, att ingen enda kvinna har säte och stämma i styrelsen. Det finns visserligen ingen anledning att a priori dekretera att förhållandena skulle vara bättre om så varit fallet. Men ur såväl praktisk som principiell synpunkt förefaller det självklart att de kvinnliga synpunkterna och det kvinnliga inflytandet *också* bör få göra sig gällande vid en anstalt där *både* gossar och flickor äro internerade.

Tills dess dövstumskoleväsendets fullständiga, länge efterlängtade omorganisation blir verklighet — och man får hoppas att förhållandena i Gävle måtte bidraga till att påskynda frågans lösning! — framstår som det allra viktigast att få in lämpligt folk i de styrelser som ha att vaka över våra internat. Det är i initierade kretsar ingen hemlighet att upprörande missförhållanden rått vid andra anstalter av närbesläktad art. Där har det dock visat sig att ett tillskott i styrelsen av en eller ett par intresserade, energiska, varmhjärtade och barnkära personer fört med sig stora och genomgripande förbättringar. Den direkta personliga insatsen har här en betydelse som ej kan överskattas. Man behöver nämligen inte gå så långt i pessimism som den dövstumme auktoritet gör, vilken i Gävletidningen "Arbetarbladet" gör sig till tolk för uppfattningen att "inte kommer Aurell bort och inte blir han fälld, *så länge ingen av skolans styrelseledamöter har något barn intaget där.*"

Ett ord av denne dövstumme författare, vilken i lika mån drabbats av lytets förbannelse som av civilisationens välsignelse i form av en undervisning i rottingens och knytnävslagens tecken, må tjäna som avslutning på denna artikel. Han berättar att under hans skoltid eleverna misshandlades så att näsan sprang i blod, när de ej genast kunde avläsa på munnen vad lärarinnan sade. "Med slag försöker man inplanta lärdom i eleverna och slagen falla för det mesta på huvudet . . . Blev jag bet på ett ord, så följde en örfil! Vem kan då undra på, att det till slut blev alldeles omöjligt uppfatta ett enda ord, *då blicken skymdes av tårar*".

Dessa ord blotta, synes det mig, de dövstummas sällsynt rörande hjälplöshet. De ge oss — om det överhuvudtaget skulle behövas! — ett fullt tillräckligt argument mot det orimliga och grymma uti att använda aga som ett incitament i undervisningen av dessa barn som blivit så styvmoderligt behandlade av livet. De äro berövade de två väsentliga möjligheter till receptivitet som ligga i *hörsel* och *tal*. Det återstår dem endast *synen*. Och hur skola de medelst detta sinne kunna tillägna sig kunskapens välsignelser när den "fruktbärande aga" som i de båda Gäflerektorerna fått sådana entusiastiska förespråkare gör, att "deras blickar skymmas av tårar."

Mia Leche.

Prova NABO, och Ni blir övertygad av dess överlägsenhet.

(53)

Getingen

ROMAN

av

E. L. VOYNICH

(Forts.)

— Nej, han lydde bara order. Den ende, som i sista ögonblicket tycks ha begått ett misstag, är Rivarez själv. Det hela är alldeles oförklarligt. Vänta ett ögonblick, så skall jag ropa åt Michele.

Michele kom in i sällskap med Marcone och gav en kort skildring av händelseförloppet.

— Jag kan inte förstå, hur det gick till, sade han. Inte en enda av oss skulle ha lämnat honom, om vi kunnat tänka oss något dylikt, men hans order voro så precisa, och när han kastade mössan, kunde vi aldrig tänka att han skulle vänta, tills de omringat honom. Jag räckte honom ju själv en laddad pistol, innan jag hoppade upp i sadeln. Det enda jag kan tänka mig är, att han förlorade fotfästet, men han kunde ju i alla fall ha skjutit.

— Nej, så förhöll det sig inte, inföll Marcone. Jag var den siste, som gav mig av, för min häst skyggade för skotten. Jag såg att Rivarez skulle klarat sig, om inte kardinalen kommit emellan.

— Å, utbrast Gemma sakta; och Martini upprepade förvånad:

— Kardinalen?

— Ja, han kastade sig framför pistolmynningen. Måtte tusan ta honom. I samma ögonblick sänkte Rivarez pistolen och lade vänstra handen över sina ögon, och naturligtvis rusade de på honom allesammans.

— Det förstår jag inte, sade Michele. Rivarez brukar aldrig tappa huvudet vid kritiska tillfällen.

— Antagligen sänkte han pistolen av fruktan att såra en obeväpnad man, sade Martini. Michele ryckte på axlarna.

— Obeväpnade män ska inte blanda sig in i ett tumult. Krig är krig. Om Rivarez skjutit en kula i hans eminens i stället för att låta fånga sig som en kanin, så hade världen en herdelig man mer, och en präst mindre.

Han vände sig bort och bet i mustaschen. Hans vrede var nära att övergå i gråt.

— Nu är det i alla fall skett, sade Martini, och det tjänar ingenting till att diskutera sättet på vilket det skedde. Nu är frågan hur vi ska kunna rädda honom. Jag förmodar att ni alla äro villiga att ta en sådan risk.

Michele värdigades inte svara och smugglaren sade med ett litet skratt:

— Jag skulle skjuta min egen bror om han nekade.

— Välan då — Först och främst, har ni någon plan över fästningen?

Gemma drog ut en låda och tog fram flera pappersark.

— Jag har redan gjort upp en planritning, sade hon. Här är källarvåningen, där tornen och här en plan av de yttre fästningsverken. Här är stigarna och gömställena i bergen och de underjordiska gångarna.

— Vet ni i vilket torn han sitter?

— I det östra, i den runda cellen med järngaller för fönstret.

— Var har ni fått dessa upplysningar?

(Forts.)

Jag önskar mina rader kunde trösta Er.

Herren gav — Herren tog. Välsignat vare Herrans namn.

Kan jag på något sätt hjälpa Er, ber jag er tillskriva mig.

Herrans frid vare med och när Eder alla dagar.

Med sannaste deltagande
Karl Häggstrand.
Fängelsepredikant.

Ruth Holm.

NABO angriper varken händer eller tvätt.

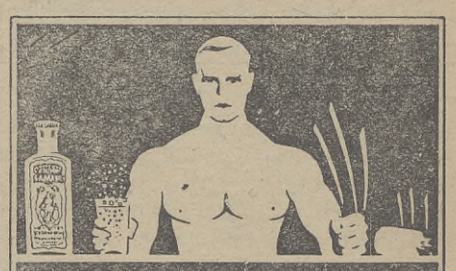

Fruktsalt-Samarin

och ingenting annat! Ett par glas dagligen befordrar hälsan, den utför en invärtes rengöring, avlägsnar från kroppen otjänliga ämnen, utdriver den skadliga urinsyran, samt rensar och uppfriskar blodet, det sätter Er i god form.

Pris per 1/1 flaska Kr. 2:50.
Säljes å apotek, hos drogh. m. fl.

Cederroths Tekn. Fabrik
Stockholm